

(2)

DEDICATIO
COLVMNÆ COCHLIDIS

TRIANI CÆS. AVGVSTI

Ad honorem,

SANCTI PETRI

CVI APOSTOLORVM PRINCIPI

S. D. N. SIXTVS V. PONT. MAX.

supra eius Columnæ fastigium Romæ, in Regione MONTIVM,

VBI ILLIVS IMPERATORIS STATVÆ

erecta fuerat, sacram Effigiem aeneam constituit:

Deoq. ad summi Apostoli gloriam, die IV. Kal. Decembris,
1585.

Cuius rei Commentarium,

P. GAL. PROT. APOSTOLICVS

SCRIPSI.

ROMÆ, E Typographia Vaticana.

(2)

DEDICATIO
COLUMNÆ COCHLIDIS
TRAIANI CÆS. AVGVSTI

Ad honorem

SANCTI PETRI

CVI APOSTOLORVM PRINCIPI

S. D. N. SIXTVS V. PONT. MAX.

supra eius Columnæ fastigium Romæ, in Regione MONTIVM,

*VBI ILLIVS IMPERATORIS STATVÆ
erecta fuerat, sacram Effigiem aeneam constituit:*

Deoq. ad summi Apostoli gloriam, et venerationem dicavit IV. Kal. Decembris,
die Sabbato Anno M. D. XXCVII.

Cuius rei Commentarium

P. GAL. PROT. APOSTOLICVS

SCRIPSIT.

ROMÆ, Ex Typographia Vaticana.

SILVIUS ANTONIANVS
DE STATVA ÆNEA SANCTI PETRI
supra Columnam Cochlidem Traiani,
A SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO
COLLOCATA.

VIDES, ut alta Caesarum fastigia
Pes pauperum nudus premat?
Ingens Columna stat locatus ardua
Petri Colossus æreus,
At suaue pondus mox Magistri gentium
Subire gēstit altera,
Longis Columna sæculis superstites
Fidei Columnas ut ferant.
O magna Virtus, o Crucis fortissima,
Et semper inuicta decus.
Urbem potentem, tot triumphis nobilem
Piscator imbellis domat,
Et qui feroces stravit olim prælijs
Dacos, Getasq. barbaros,
Traianus eidem colla victus subiicit,
Et Fulcrum inermi accommodat.
Agnosce SIXTO Roma quantum debeas,
Te mille qui beat modis.
Secura colles pax tuos perambulat,
Cornuq. inundans copia,
Astræa culpas frenat, ast pulcherrima,
Anteit sorores sanctitas,
Et prisca Regum edaci erepta temporis
Monimenta, stulta ab impijs

*Gentilitatis expiantur sordibus
Grata et vicissitudine,
Deo Deorum, Apostolorum et Principi,
SIXTO iubente, seruiunt.*

HIERONYMVS BADESIVS ROMANVS
de eadem.

*V*R obsoletos Roma *Quiritium*
Iactas honores? cur memoras decus,
Nomenq. iam pridem sepulto
Suppositum cineri tuorum?

Felix Olympo te similem facit
Delapsus alto SIXTVS ab aethere.
Hunc verius dic Conditorem,
Hunc potius venerare Patrem
Hoc Saxa luci reddita pristinae,
Dignata sanctum ferre Crucis iubar:
Hoc montis Aedes Exquilini,
Hoc tot iter resonat viarum.

Quis nescit undas ordine fornicum
Longo fluentes? tecta q. marmore
Exstructa, qua centum columnis
Templa solo Laterana surgunt?
Iam quidquid cui viribus obstitit,
Aut Barbarorum pertulit impetus,
Præstitit immortale SIXTI
Pontificis celebrare nomen.

Sum-

Summis Columnam suspicis orbibus
Cali propinquam, Principis optimi
Insculpta Traiani efferentem
In seriem monumenta rerum?
At hac superbos insuperabilis
Fastus remisit molis, & ethnicum
Oblita Traianum, Parentis
Ingeminat benefacta SIXTI.
Quod se profani nominis indicem
Rite expiatam subdiderit Petro,
Qui Romuli primus nepotes
Ad superas animavit Arces:
Iamq. illa tanto munere nobilis
Spernit triumphos, quos gerit, atraq.
Tam tristis ultro, si liceret,
Exueret simulacra pugnae.
Mallet Parentis mirificos Petri
Præferre mores, sacraq. praelia,
Palmasq. subiectumq. sanctis
Tartareum pedibus Tyrannum.
Sed cum vetustam non faciem queat
Mutare, gaudet sorte tamen sua,
Quod possit alma sustinere
Tam solidam fidei columnam:
Illiq. magnum, iam sibi charior,
Stabit trophaeum, stabit & illius
Insigne tot Victoriarum,
Sacrilegum haud metuens furorem.

Hinc

*Hinc summa SIXTI Relligio caput
Sublime celsis nubibus inseret,
Hinc ultimis longe refulgens
Littoribus populos vocabit.*

IO. FRANC. BORDINVS I. C. PRESB. ROM.
de eadem.

PICE pro vanis veros, Romane, triumphos,
Tuq. triumphantem suscipe Roma ducem.
En, qui Romanas venit piscator ad oras
Quiq. Crucis probrum, suppliciumq. tulit:
Is nunc sublimeis superat Galileius arceis
Cæsaris is pedibus nunc monumenta terit.
Stipite nam latus verso dum vertice pendet,
Hac, inquit, nobis est iter ad superos.
Nunc superis iunctus, superas superare columnas
Didicit, et nudo subdere regna pede.
Quod genus hoc belli, quæve hæc noua pompa triumphi,
Imperat occisus, sanguine regna capit?
Sic vincit, sic exercet sua prælia Christus:
Exitio vitam, regna cruore parat.

I D E M.

DERAT infandis urbem SIXTVS monumentis
Ornatam vanos usque referre Deos.
Hinc obelos, atque hinc cochlides iactare columnas,
Atque virum forti parva trophæa manu.

Aut

*Aut ære ex molli, seu ducta ex marmore signa,
Seu thermas, arcus, templa, theatra, fora,
Vidit & ingemuit chari pia cura Parentis
Non lacrymis potuit parcere Pastor amans,
Non tulit hoc vigilis solers prudentia SIXTI,
Non tulit hoc pietas, non pietatis amor.
Ergo altos, dixit, subigens mox crux obeliscos
Emicet, & solis numina prisca fuget.
Quin et Traiani ingentem, me vindice, molem
Pauperis ascendant ærea signa Petri.
Sic Piscatori cedat Rex maximus Orbis,
Sic Christo veterum cæca superstitio.*

GVILIELMVS BLANCVS I VNIO R,
SIXTI V. CVBICVLARIVS INTIMVS
de eadem.

N terram capite obuerso, sanctissimus Heros
Suffigi voluit qui sua membra Cruci:
Nunc alta impositus, SIXTO mandante, columna
Aurea conspiciuum tollit in astra caput:
Scilicet ut discant, hæc qui monumenta videbunt,
Se superum ex imo scandere posse locum.

F. ANGELVS CAMERS A ROCCHA
AVGVSTINIANVS, DOCT. THEOL.
de eadem.

BELLICA Traiani spectat dum Roma trophæa,
Erigit huic Cochlidem, sculpsit et historiam.
SIXTVS dum Petri veneratur mille triumphos,
Erigit huic Statuam, subiicit et Cochlidem.
Petrus enim Christo generosus vicit ouantes
Terrarum Reges, tartareosq. Duces:
Felix hinc merito SIXTVS, cognomine Quintus,
Victori Petro tanta trophæa dicat.

IDEM

^{MA}
DE S. CHRISTI CRUCE, DEQ. SACRA
B. Petri Statua ænea: illa in Cæsaris Obelisci, hac verò
in Traiani Columnæ Cochlidis fastigio,
A SANCTISS. D. N. SIXTO V. PONT. MAX.
ERECTIS.

NVMINA falsa potens pretioso sanguine Christus
Abstulit, et lusit sæcula vana Iouis:
SIXTVS id exequitur, Christi dum iura tuetur,
Dum Petri Cymbam tractat, et Imperium:
Demonibus pulsus, Obeliscum, altamq. Columnam
Lympha lustrali purgat, et ore sacro:
Sustinet hæc Statuam Petri, Christi ille Triumphum,
Traiani hæc perdit, Cæsaris ille decus.
Successor Petri, Christi. Vicarius idem,
Et Christo, et Petro clara trophæa sacrat.

REVERENDISSIMO

EPISCOPO NOVARIENSI

CÆSARI SPETIANO

APVD REGEM CATHOLICVM

NVNCIO APOSTOLICO

P. GALESINIUS PROT. APOSTOLICVS

S. D.

MEAE erga amplitudinem tuam
voluntatis, atque obseruantia
causas iamdiu cognitatas, perspe-
ctasq. habes: quibus ego sane
quidem facile ad id sæpenumero
adducor, vt ad te noui aliquid scribam, quod
præsertim et publicis rationibus expedire, et
tibi gratum iucundumq. esse intelligo. Romæ
præclare agitur, SIXTO QVINTO Pontifice:
qui totus in eo est, vt nullum officium præ-
termittat, quod optari, aut certe sperari possit
a religiosissimo, ac sanctissimo Pontifice, qui
A omne

2
omne studium suum, curamq. confert ad rei
Christianæ publicæ dignitatem, ac splendo-
rem. Is labores maximos quotidie, vel potius
in dies singulos, singulaq. momenta egregie su-
stinet. Summa enim quædam, vereq. pontifi-
cia virtus in illius animo diuinitus insidet, quæ
non finit eum frangi, nec vero debilitari rerum
plurimarum pontificio pondere, quod cum
semper graue est, tum in hac temporum diffi-
ciliū varietate longe grauissimū. Rei Christia-
næ vniuersę opem fert, salutem omnium succurrit,
bonos fouet, alit, atque ad dignitates, et honores
prouehit: malos ad studium bene agendi non
solum virtutum exemplo allicit, sed animad-
uersionum grauitate: cuius tantam apud om-
nes opinio nem concitauit, vt etiam qui abdito
loco sunt, procul ab oculis omnium, SIXTI
QVINTI Pontificis nomine ac recordatione,
non modo a malefactis, sed a male agendi co-
gitatione deterreantur. Id plane de tanto Pon-
tifice commemorare libuit, quod profecto de
alijs grauissimis viris vtiliter annalium moni-
mentis proditum est ad posteritatem. Eccle-
siæ autem Dei bene gerendæ ille quidem opti-
mum

3
mum eum cursum tenet, vt cum ad catholicam
religionem, morum disciplinam, vitæq. san-
ctitatem omnia dirigat: tum vero urbem Ro-
mam, cuius ornandæ miro desiderio tenetur,
proprijs sanctæ religionis Christianæ ornamen-
tis collustrare studeat, singulari erga eam pater-
na charitate. Cuius rei tibi, ceterisq. omnibus
argumento esse possunt acta, quæ de eximiæ il-
lius Columnæ Traiani dedicatione, sacræq.
beati Petri Apostolorum Principis statuæ in
eius fastigio erectione, tibi in præsentem mitto.
Huius quidem sacri spectaculi iucunditate vrbs
tota ferme redundans, triumphare, et læti-
tia gestire videtur. Ad hoc vrbs decus, bene
iuuante Deo, aliæ breui accessiones fient orna-
mentorum, quibus, tamquam proprijs lumini-
bus, illa in dies magis atque magis splendescet.
Sed cum plus otij nactus ero, scribam omnia co-
piosius, vt ea non leuiter adumbrata, sed solide
expressa, et quasi ob oculos posita, absens et
præclare, & iucunde intuearis. Tu interea va-
le, daq. operam, quemadmodum soles, vt in
ista tui muneris administratione, Pontifici opti-
mo, ergaq. omnes beneficentissimo, cui etiam

ipse plurimum debes, egregiam operam naues
Romæ, Idibus Decemb.
M. D. XXCVII.

COMMENTARIVS

DE

COLVMNÆ COCHLIDIS

TRAIANI CÆS. AVG.

Dedicatione,

ET

BEATI PETRI APOSTOLORVM PRINCIPIS

Sacra effigie in eius fastigio erecta.

MNES homines, qui eruditi, ac dicendi doctrina exculi, virtutis officijq. voluntate, aut ratione necessaria ad scribendum adducuntur, res potissimum eas litteris mandare, atque illustrare student, in quibus, cum plurima extent et pietatis, et sapientiæ, consilijq. impressa vestigia: illarum quidem exempla, ad posteritatem monumentis prodita, in omnemq. ætatem deriuata, nō modo publice, sed priuatim prodesse aliquando possunt. Atque in eo quidem genere, & sunt, & habentur in primis res optimorū principum: qui vel præclaris institutis, ac legibus ciuitates suas ad summam amplitudinem perducunt, vel maximarum artium disciplinis ciues excolunt, vel egregijs ornamentis vrbes decorant, atque augent, vel grauissimis etiā dictis alios, quos parere oportet, aliquo modo semper in struunt. Quamobrem post veteres item illos annalium quasi parentes, nullum pie, recte, atque ex ordine factū, nullum

6
-nullum scite, cōmodeq. dictum, ne minimum quidem,
silentio præterierunt, quicumque deinceps aut latini, aut
græci, aut fortasse barbari, res summorum virorum gestas,
eorumq. nomen immortalitati commendarunt. Eam ob
rem, cum quæcumque de ijs scripta sunt, in omne æuum
propagata, radices in animis legētium fere perpetuo ege-
rint: illud quoque apud omnes nationes, et cunctis pro-
pætatibus perfectum est; vt maximæ ac plurimæ conse-
cutæ sint utilitates, fructusq. vberissimi ex ipsa confectio-
ne historiæ: quæ omnium exemplorum conseruatricis diligē-
tissima, est profecto, sicut ab eloquentiæ magistro didici-
mus, testis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magi-
stra vitæ, nuncia vetustatis. Nihil porro quidquam vix fa-
cile excogitari, nedum dici potest, illarum rerum, in qui-
bus præsertim eximæ pietatis splendor in omnes partes
maximus elucet, commemoratione aut ad virtutem sane
excitandam præstantius, aut ad officia, quæ præstari oportet,
plane exequenda accommodatius. Fuit igitur illud
ab initio nascentis vsque Christianæ religionis in more
positum, vt res eiusmodi omnes, quascunque in primis
Pontifices egissent, in libros, aut in commentarios rela-
tæ, posteritati traderentur quàm studiosissime. Nec vero
huiusce rei, quæ certe diuino consilio suscepta est, cura
cuiusuis generis hominibus concredita, sed viris, præ-
stanti pietate, doctrinaq. ornatis, accurate commissa vide-
tur. Iam vero enim in sacrosancta Ecclesia Romana, vn-
de, tamquam ex Apostolico fonte, in reliquas omnes
catholicæ fidei dimanauit doctrina ac religio, olim erant
Notarij illi septem: quos annalibus sanctorum martyrum
cōscribendis, alijsq. ecclesiasticis & Pontificijs scriptio-
nibus primum Clemens, deinde Antherus, tum Fabianus,

post

7
post Iulius, postremo Vrbanus, Pontifices maximi præ-
fecerunt. Verum enimvero ego sane, non id mihi sumo,
vt tantam scribēdi copiam his temporibus nactus, quan-
tam profecto maximam omnibus eloquentiæ laudē cla-
rissimis viris iam nunc SIXTI QVINTI Pontificis actio-
nes suppeditant, a me illas, ad omnem sempiternam lau-
dem insignes, enarrari aliquo modo posse putem. Næ
hæc quidem tacita animi mei cogitatio, qua res illius ge-
stas sæpe expendere soleo, a scribendo aliquando me de-
terret: cum verear, ne in aliquam iustam multorum re-
prehensionem incurram, qui me profiteri fortasse iudi-
cabunt, quod impar est omnino viribus meis. Sed quia
et grati pijq. animi ratione sane necessaria ad suscipien-
dam hanc scriptionem impellor, et multis, quæ mihi ce-
terisq. omnibus iustissimæ videntur, causis adducor, in
iudicium ingenij incidere malo, quàm officij, quod sine
culpa præterire nullo pacto possum: cum rem maxime
eam me præstare intelligam, quæ Deo, ecclesiæ, atque ipsi
Pontifici debita, reipublicæ catholicæ profutura est in
perpetuum. Nam cum recte aliquo scriptorum genere
narrantur consilia, cogitationes, acta, & illæ denique
actuosa, luminosæq. virtutes summorum Pontificum,
qui in religione sanctitatem, in morum grauitate con-
stantiam, in studijs rerum maximarum sapientiam, in re
christiana publica gubernanda prudentiam, in omni
denique officiorum cultu sollicitudinem vere pontifi-
ciam adhibuerunt: ea omnis illorum commemoratio
cum in primis ad Dei gloriam, tum ad ecclesiæ, non mo-
do ornamentum, sed ad vsum, adiumentumq. refertur.
Si igitur ingenij mei viribus haudquaquam assequi pote-
ro, quod maximopere me debere sentio: certe illud cona-
bor,

bor, vt ad rem magnam, in qua tam præclara ad beneficij publici amplitudinem accessio fieri potest, omnem laborem, vigilantiam, tempus, & diligentiam adhibeam. Et vero, quamquam habeo satis amplum SIXTI QVINTI Pontificis laudum campum, in quo possit excurrere oratio: non digrediar tamen longius, quàm oportet, vt ne ego, qui ab omni assentatione abhorreo, sanctissimo Pontifici assentari videar: qui tum virtutum ornamentis, quibus diuine excultus est, tum beneficijs publicis, quæ magnis quasi theatris iam vbique gentiû proposita, summo bonorum omnium applausu spectantur, mirabilem gloriam orbe terrarum iam sibi et iure, et merito comparauit. At quia recte factorum exempli, quorum laude is florentissimus est, alijs non modo nunc, sed in posterum prodesse possunt ad omnes omnium generum virtutes, commemoranda illa quidem sunt, aliqua saltem honesta ratione, vt omni tempore proposita sint ad imitationem. Aggrediar igitur res eius explicare, non panegyricis, ornatisq. laudationibus, sed historicorum more veris narrationibus: quas singulas, atque omnes, prout occasio tulerit, recte atque ordine persequi, non erit a suscepti instituti ratione alienum. Superiori proximo anno de Obelisci Vaticani dedicatione, cruceq. in eo erecta scripti: altera in præsentis consecuta itidem est dedicatio Columnæ Traiani: supra quam, vtpote omni opere præclaro, atque artificio insignem, SIXTVS Pontifex, beati Petri, Apostolorum Principis, effigiem sacram æneam, inauratam statui & collocari voluit. Hic non possum non explicite enarrare cum illius consilium, tum consilij rationem, & causam: quam nemo est, de Republica catholica bene sentiens, recteq. ad pietatis studia eruditus, quin

sum-

9
summopere dilaudet. Multas habet is comprehensas animo cogitationes, quasi summarum rerum imagines, Pontifice omnino dignas, quæ, operibus expressæ, eius sapientiam aperiunt, ac patefaciunt. Est vrbs Roma, domus pontificalis dignitatis, sedes Apostolicæ potestatis, arx Christiani imperij, luxq. cunctarum prouinciarum, quæ vbique gentium sunt in clarissima fidei Christianæ disciplina. Id porro diuinum beneficium est, ab vnigenito Dei Patris filio, Domino nostro Iesu Christo profectum: qui apostolici ordinis Principem Petrum beatissimum ei vrbi præesse voluit, non absque significatione magnorum mysteriorum. Est ergo illa cum omnium, omnibus nominibus, maxime illustris, tum eo potissimum, quòd ipsius Petri sacro folio caput totius orbis effecta, latius iam præsidens religione diuina, quàm olim terreno dominatu, rempublicam Christianam vniuersam, religionis catholicæ auctoritate regit & gubernat. Ad quam summam gloriam, potestatemq. non a Romulo, qui eius mœnia fundauit, prouecta est: sed a Petro ipso, qui diuinitus fidei Christianæ fundamenta sempiterna iecit: non a Numa Pompilio, qui, Romulo proxime succedens, omnis impuræ superstitionis tenebris illam offudit, sed a Petro, qui Christi euangelij luce cælesti colustrauit: non a Tullo Hostilio, non ab Anco Martio, nec vero a reliquis deinceps Regibus, a quibus collium, modo Quirinalis, modo Auentini, modo Ianiculi, modo aliorum adiectionibus pomerium illius late amplificatum est: sed a Petro, qui longe maiorem accessionem attulit ad illius amplitudinem. Testis est Asia, testis Africa, testis Europa: in cuius partes Roma vrbs, quæ tunc primum exiguis finibus continebatur, latissime quasi diffu-

B

sa vide-

sa videtur, cum inde, tamquam e capite, Romana fides, ab Apostolico ore deriuata, iam profluxerit ac dimanarit ad omnem terrarum orbem. Romæ igitur parens Petrus: Romæ, vrbis æternæ, architectus Petrus: Romæ verus propagator, amplificator, et propugnator Petrus. Eam Romulus muris lapideis: at Petrus firmissimo fidei fundamento condidit, ac muniuit. Commemorant annualium monumenta, quàm sæpe varijs afflictissimisq. temporibus influentes in Italiam barbararum nationum maximæ copiæ Romuli urbem diuexarint, diripuerint, et pene exciderint: at ciuitatem, quam Petrus sanctissimus fide instruxit, nimirum ecclesiam Romanam, ne labefactari quidem, nedum euerti vllis vniquam hostium vel importunissimorum conatibus potuisse, litteris et latinis, et græcis proditum est. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam, inquit Christus Dominus: Ego pro te, Petre, orauit, alio loco ait, ne deficiat fides tua. Quàm sæpe, cum temporum memoriam replicamus, Romam ipsam, quam scilicet Romulus extruxit, inimicorum impetu perculsam, belli offensione prostratam, oculis cernimus? quàm sæpe labentem, diuexatam, propeq. depositam lugemus? At vero illam ipsam, a Christo Domino fundatam ciuitatem super fidem Petri, etsi tempestatibus varie agitata, tamen diuina ope e fluctibus emersam, ita aspicimus, vt cum antiquitas olim viderit, tum etiam nos hoc tempore felicem, beatam, florentem illam ipsam intueamur: pro cuius salute, incolumitateq. assidue pugnat precibus ipse Petrus, verus illius conditor, verus pater, pugnatorq. perpetuus. Soleo sæpe mecum illos ecclesiæ catholicæ Romanæ hostes animo repetere. Nemo certe ei bellum vniquam indixit, cuius interitus,

exitusq. non fuerit teterrimus: cum tanti valeant precum arma, quibus pro ea Petrus idem pugnat. Non conuelli, non labefactari potuit vniquam fides Romana, beati Petri munita præsijs. Iam ab initio fere nascentis religionis, hostes, impietatis telis instructi, nihil tunc sane non egerunt, vt vel in ipsa vrbe Roma, vbi ipse etiam Apostolorum princeps fidem disseminarat, eius obrueretur seminarium. Quid enim in eius cultores ac defensores Nerone crudelius? Domitiano atrocius? Diocletiano tetrius? vt omittam Traianum, Septimium, Maximinum, Decium, et Valerianum: quibus imperantibus, nihil nisi crudele, nihil nisi atrox, ac portenti simile contra fidei Apostolicæ propugnatores est tum cogitatum, tum actum certe. At nulla quidem suppliciorum acerbitate, nullis impijsq. gladijs, nullis sceleratorum hominum concursationibus nec furoribus vllis, quasi tribunitijs, ad id vniquam ventum est, vt religionis Christianæ præcepta, Apostolicis vocibus tradita, ex nostrorum animis delerentur. Tantam sane vim, atque robur illius defensionis attulerunt apostolicæ sanctorum Petri et Pauli preces cælestes, vt pugnantium virtus, de gradu suo numquam pulsa, non tormentorum ictibus, non machinis, non veteratorijs fraudibus fracta sit: verum, quò vehementius oppugnata, hoc firmius roborata, atque diuino in primis auxilio magis atque magis confirmata, exultantem aduersariorum furor contuderit, contumaciam refutarit, audaciam fregerit, vicerit, superarit. At postea quam hac non successit, vt hostibus vel maxime oppugnantibus, detrimentum Christianæ religioni, præsertim Romæ importaretur: aliâ aggressus est viam acerrimus ille quidem, et sempiternus salutis humanæ hostis: remq. perniciosissimam induxit,

pestem scilicet hæreticorum : qui , obiecto quodam falsæ gloriæ splendore , præcipites eo agerentur , vt ipsi pararent , cogitarent , meditentur , scriberent , atque in vulgus eas res ponerent , quarum quidem quasi funesta face incendium in religione fideq. catholica Romana excitaretur maximum . Hoc certe præpostero , atque ad impie agendum obstinato obfirmatoq. animo Nouatianos , hoc Arios , hoc Manichæos , hoc Pelagios , hoc reliquos eiusmodi inimicos in ecclesiam inuasisse legimus . Ac præterea , quod maxime formidolosum , et horribile fuit , istiusmodi veterum hæresum factionumq. duces , non modo nationum exterarum , immanitate barbararum , quæ male agendi cupidæ in primis erant , cohortem quasi prætoriam habebant : sed Imperatorum , ac Principum sibi subsidium comparabant , quorum opibus & potentia se hæresimq. suam tuebantur . Potentissimus mihi fuisse videtur Arius , popularis Dioscorus , graciosus Nestorius , omnesq. denique isti ecclesiæ Dei hostes , apud aliquos saltem homines , rerum nouarum studiosos , qui turbulentis illis motibus incitati , omnia per summum impietatis scelus euertere conabantur , non parum valuerunt , cum illorum detestanda vis omnis eo spectaret , vt fidei catholicæ tollerentur et fundamenta , et ornamenta . Verum Deo iuuante , victa est aduersariorum audacia , et ita victa , et vsque adeo superata , vt eorum vestigijs omnibus , quæ ad sempiternam memoriam tunc fixa putabantur , omnino sublatis , sancta ecclesia catholica Romana , cuius fides , Apostolico ore tradita , apostolicoq. ore laudata vehementer oppugnabatur , cælesti etiam apostolico defensa patrocínio , ab eorum perturbationibus incolumis , atque ab omni periculo , quod à tanta illorum tempesta-

te gra-

te grauissimum impendebat , facta recta vsquequaque conseruata sit diuinitus . Maxima hæc quidem est , ac sane præcipua erga ipsam ecclesiam , diuina Christi Domini benignitas : et vero Petri , Apostolorum principis , supra quem illa ædificata est , precibus patrocínioq. cælesti pro ea pugnantis , defensio singularis . Illa si quidem omnium ecclesiarum caput , religionisq. catholicæ firmamentum , fere semper varie oppugnata est : at in omni varietate , omniq. conatu expugnata numquam . Tu es Petrus , & super hanc petram , inquit Dominus , ædificabo ecclesiam meam : et portæ inferi non præualebunt aduersus eam . Hic locus esset commemorandi ceteras ecclesias , quas alij Apostoli ædificarunt : sed non est , cur iam reipublicæ Christianæ vulnera refricem , exagitemq. dolorem publicum . Nemo est enim , à pietate ita auersus , quin intime doleat , Constantinopolitanæ , Antiochenæ , Alexandrinæ , Hierosolymitanæq. ecclesiæ statum : quem iam miserrimum esse , omnes sentimus non sine acerbissimo animi dolore . Salua autem est ecclesia Romana , quam propterea æternam etiam scriptores ethnici dicunt : salua est illa scilicet , cui imperium sine fine est datum , ait poeta , quadam animi præsentione . Latius enim vrbs Roma præsidet religione , inquit Leo magnus , quàm terrena dominatione : idq. Petri sanctissimi apostolico munere . Hæc vero omnia , vt demum breui complectar , cui Roma debet ? Romulo , an Petro ? huic , an alijs deinceps regibus ? huic , an alijs cuiuscunque ordinis viris ? huic certe quidem , cui Christus Dominus dixit : Tibi dabo clauis regni cælorum : et quodcumque ligaueris super terram , erit ligatum et in cælis : et quodcumque solueris super terram , erit solutum & in cælis .

Huic

Huic certe quidem, cui itidem dixit: Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Huic certe quidem: cui semel, iterum, ac tertium dixit: Pasce oves meas. Huic sane, qui ab ea iugum superstitionis idolorum depulit. Huic certe, qui martyrio suo eam consecrauit, non illi, qui fraterna cæde inquinauit. Diuinæ igitur benignitatis abundantia sunt profecto multa, quæ ab Apostolorum principe Petro, vrbs Roma, vero eius parente, veroq. pastore, et propugnatore perpetuo accepit beneficia, et illa quidem salutaria ac maxima, maximeq. omnibus ætatum sæclis prædicanda, non sine egregia cælestis etiam beneficij laudatione. Quamobrem ad omnia summa natus SIXTVS QVINTVS, Pontifex Maximus, alta diuinaq. animi vi præditus, cum omnia consilia, studiaq. sua ad ecclesiæ vniuersæ, sibi commissæ, salutem, dignitatem, amplitudinem, et gloriam conferat, tum vero eam cogitationem, sollicitudinem, atque curam impense suscepit, vt urbem Romam, Apostolicæ auctoritatis sedem, ecclesiarum omnium matrem, ecclesiasticarum disciplinarum magistram, religionis catholicæ arcem, dignitatum omnium parentem, legum sanctarum seminarium, institutorum optimorum domicilium, virtutum Christianarum templum sanctissimum, ac nationum omnium patriam, gratiarum cælestium vbertate affluentem, potissimum illustret, ornamentis ad propriam tantæ vrbs laudem insignibus. Atque in ijs quidem omnibus nihil ad illius decus præstantius, nihil ad veteris Romanæ christianæ pietatis lumen illustrius, nihil ad studium exterarum gentium, religionis causa peregrinantium, aptius, nihil ad fidei catholicæ hostium audaciam retundendam vehementius esse potest, nihilq. magis expedit

pedit ad diuturnitatem pontificiæ gloriæ, quàm vt inania, prophanaq. trophæa, ac monimenta, veteresq. istiusmodi extructiones, quæ innumeræ in vrbe sunt, quæ vel superstiosi cultus speciem, vel imperij Romani rei. publicæ Romanæ pompam, sæpenumero a christiano cultu alienam, præ se ferunt, ad vsum transferantur declarandæ testificandæq. christianæ, tum religionis, tum discipline. Atque in id ipsum quidem accenso studio incubuerunt cum fere cuncti Pontifices, tum maxime, Marcus, Silvester, Iulius, Damasus, Zacharias, Felix Tertius, Leo Magnus, Sixtus Tertius, Gregorius Primus, Bonifacius Quartus, Adrianus Primus, Leo Tertius, et plerique omnes, quorum memoria est in benedictione. Iam sane vero non modo templis, sed alijs operibus, quæ vel ab idolorum cultu, vel a prophanorum spectaculorum vfu, vel a triumphorū pompa illi ad Christianæ religionis splendorem conuerterunt, extruendis, atque adeo instaurandis, pietatis eorum monimenta in vrbe extant, atque eminent, vsque adeo vt veterum multarum substructionum vix nomen, nedum vestigium plerisque locis vllum appareat. Basilica, a Damaso Pontifice extructa, hodie beati Laurentij martyris nomine illustris cernitur, vbi olim theatrum Pompeio fuit: vbi eiusdem triumphus de regibus Mithridate, et Tigrane, de Asia, Ponto, Armenia, de Iudæis, Schytis, ceterisq. nationibus, quas multas deuicit, iam aspicitur amplissimum sanctæ Mariæ Virginis, Dei genitricis templum, quod supra Mineruam vocant. Vbi olim Pallaturæ, nunc ecclesia sancti Marci Euangelistæ, quam Marcus Pontifex ædificauit. Vbi Pantheon quondam, nunc sane templum a Bonifacio Quarto consecratum nomine sanctæ Mariæ ad Martyres. Nec vero fin-

singula commemoranda sunt, ne rem longiorem faciam, quam oportet, cum præsertim pleraque in vulgus nota sint ex eorum industria, qui rerum Romanarum commentarijs, accurate scriptis, profitentur se esse diligentissimos illarum antiquitatis indagatores. Illud tantum vniuersè dicam, Pontificum vigilantia omnes vrbis partes, quæcumque olim, stante republica, fuerant, ad ecclesiæ Romanæ gerendæ rationem vsumq. fuisse conuersas: cum non solum in illis Romæ regionibus quattuordecim regionarios et diaconos, et notarios, certumq. clericum instituerint: sed in vicis, qui regionatim vario numero distincti erant, et in singulis montibus septem, prout vetus vrbis partitio erat, basilicas, templa, sacras ædes, titulos, ecclesias stationales, aliaq. pietatis christianæ monumenta impense curarint: vt vrbs, quæ beatorum Apostolorum, Petri et Pauli trophæis, innumerabiliūq. martyrum victorijs excitata, clarissimum religionis ac fidei christianæ lumen toto terrarum orbi præ se ferebat, esset forma ac speties plane ab ea dissimilis, quam ipsa superstitionis idolorum nocte tenebrisq. olim offusa, in summo dominatu exhibuit. Hæc Pontificum sollicitudo fuit, hæc eorum virtus, hæc constantia perpetua: quæ omnino consentiens, cum suscepta pontificia dignitate, laudes illis peperit sempiternas. Eodem studio ductus, eodemq. animi ardore inflammatus ad pium vrbis ornatum Pontifex SIXTVS QVINTVS, non modo regionem decimam quartam, quæ esse desierat, renouauit ac restituit, eamq. ob rem ex veteri sanctæ ecclesiæ Romanæ instituto Diaconos Cardinales etiam quattuordecim esse præclara constitutione sua voluit: verum iam pridem ab initio pontificatus cum obeliscos, columnas, ceteraq. id

gene-

generis profana olim monumenta excitare statuit ad pietatis christianæ cultum. Est sane consilium, in quo omnes admirantur et illius præstantem animi magnitudinem, et pietatem vere pontificiam, et eiusdem suscepti ratione consilij sapientiam. Tanta enim semper fuit vnius cuiusque obelisci moles, tanta erigendi illius difficultas, ac tantus, tamq. immensus in re perficienda sumptus, vt, qui præcesserant Pontifices, partim ne cogitarint quidem, partim si quam cogitationem susceperant, omni sane consultatione et a proposito dimoti, et a difficili sumptuosoq. opere deterriti, nihil in tam longo temporis cursu perfecerunt. At quod alij ne inchoare quidem ausi sunt, ne dum perficere: SIXTVS QVINTVS summa animi virtute inchoauit, maxima pietate perfecit, omnibus rationibus absoluit. Qua de re tota in superiori commentario, quem de Obelisci Vaticani dedicatione iam proximo anno edidi, est a me narratum, vt potui, vberissime. Et vero quæ illius virtutes in obeliscorum opere apparent, illæ ipsæ etiam elucent in eo, quod in presenti præstitit, de sollempni columnæ Traiani dedicatione, sacraque supra illam erecta beati Petri Apostolorum principis effigie ænea. Floruerunt gloria quidem Pontifices, quos paulo ante commemoravi: sed ijs haud quaquam inferior esse potest, nec certe quidē debet SIXTVS QVINTVS, qui eorum laudibus laudem hanc pontificiam adiecit, quòd Cæsarum, Imperatorumq. trophæa, quæ eximia putantur, insignia esse voluit monumenta atque ornamenta non modo Apostolicorum meritorum, sed Christianæ Romanæ pietatis. Merito est igitur, ac iure optimo clerus populusq. fere vniuersus immortalis gaudio perfusus, cum præcellentem animi magnitudinem Pontificis in eo cer-

C neret,

neret, quòd rem, ne excogitatam quidem ab ijs vllò vñquam tempore, is tam breui, tam constanter, tam sapienter, ac pie ab imaginum profanarum spectaculo transtulisset, cum ad sacram beati Petri, Apostolorum principis effigiem colèdam, tum ad eius salutarium laborum, quos pro ecclesia Dei sustinuit, præclariq. martyrij memoriam, quo triumphum de Nerone, Simone Mago, ceterisq. crucis Christi hostibus reportauit. Hoc igitur trophæum, tamquam insigne, ac splendidissimum summorum cælestiumq. beneficiorum monumentum, beatissimo Petro, Dei Vicario, Apostolorum Principi, gregis Dominici pastori, atque Duci, ecclesiæ catholicæ Romanæ parenti, patrono, propugnatoriq. **SIXTVS QVINTVS** Pontifex constituit: constituit autem Romæ, nimirum in vrbe, vbi olim, vetus ille ecclesiæ scriptor Caius, ego, inquit, habeo trophæa Apostolorum, quæ ostendam. Paulus enim sanctissimus, fide et charitate cum eo coniunctissimus, vno eodemq. tempore coronatus est, vt ea de re alio libro testimonium Dionysij Corinthij, qui annis post eorū martyrium centum floruit, pluribus dicam. Hic ergo studium, hic cogitationem, hic curam suam pontifex defixit, vt vetus renouaret exemplum, quod necessario hoc rei christianæ publicæ tempore opportunissimum videtur. Nec vero illud sane is posuit, cuiusdam opinionis laude ductus, nec populari vllò studio excitatus, quo res suas principes viri aliquando metiri solent, neque inani ac fluxa gloria impulsus, a cuius pestilenti labe omnes Christi optimi maximi voce deterremur: sed plane commotus, singulari religiosi animi sui incitatione, et incredibili quodam ardore accensus sanctæ sollicitudinis atque adeo pietatis: quam in re ipsa tum inchoanda, tum

perficienda tantam quidem præstitit, quantam certe maximam excelsi pontificijq. animi virtutem, eum præstitisse, mox declarauit. Suspiciunt merito omnes tam commemorabilis pietatis officium, ac studium: quo ad optima quæque mirabilem in modum exardescit. Verum iam expendenda sunt grauissima illa momenta rationum, quibus pontifex adductus, in rei, quam perfecit, deliberationem venit. Quamquam igitur primum exposui causas aliquas, ex quibus consilij ab eo suscepti rationes intelligi facile possunt: nihilominus tamen ad eas ipsas aliæ adiungantur necesse est, quo dilucidius explicata sit totæ rei narratio. Vix dici potest, quantum ad eorum, qui apertos se hostes sanctæ ecclesiæ Romanæ, et catholicæ religionis profitentur, proiectam audaciam retundendam quodam modo valeat sacra illa in columnæ Traiani fastigio erecta nuper effigies beati Petri, Apostolorum principis. Audent quidam hæretici, qui in Vuiclephi errore versantur, vt ore impudentissimo sunt, præcise negare, ipsum Petrum ad urbem vñquam aduentasse, ibiq. martyrium obiisse. Hoc tam perspicue falsum est, quàm quod falsissimum. Est enim contra plane traditum omnium scriptorum litteris, neque solum latine, et græce, sed hebraice, syre, atque arabice: omniumq. pene gentium sermone significatum est, omniumq. principum voluntatis optimæ erga sedem Romanam testificatione declaratū, ac plane demonstratum, tam innumerabilium omnis generis, loci, ordinisq. hominum, ex toto terrarum orbe Romam religionis causa confluentium concursu. Hæc ipsa effigies quid aliud ostendit? quid aliud indicat? quid testatur? quid quasi testis loquitur? an non illud idem, quod omnium

summa firmatum est consensione, beatum Petrum in vrbe Roma fuisse? multos annos pontificatum gessisse? deuictō publice Simone Mago, superatoq. Nerone, martyrij palmam tulisse? Hæc sane omnia palam præ se fert trophæum hoc erectum, hæc plane mens, hic sensus sacræ imaginis quasi loquentis. Sed ad rei, qua de agitur, præclaræ significationem pluribus dicendum est. Noluerunt, vt rem totam Theodoritus græce luculenter narrat, neque Æthyopes, neque multæ Ismaeliticæ nationes, non Lagi, non Sanni, non aliæ plurimæ barbaræ gentes, Romanorum virtute deuictæ, legibus vnquam Romanis vti: at Apostolica virtus vniuerso terrarum orbi legem Euangelij tulit: nec vero solum Romanos, sed Schytas, Sauromatas, Indos, Persas, Hircanos, Cymmerios, Galatas, Bythinios, Cappadocas, Germanos, Britannos, et, vt summam dicam, omnes gentes, omneq. hominum genus induxit, vt Christi crucifixi leges acciperent. Sacer hic triumphus, Apostolorum Principi excitatus, an non hoc ipsum demonstrat? Et vero Traianus, cui olim hæc columna erecta fuit, cum Persarum regnum euertisset, et nationes alias in ditionem Romanam subiunxisset: non potuit efficere tamen, vt legibus viuerent Romanis. Leges autē nouas cum accepissent a promulgatoribus Galilæis, sese vltro sponteq. Christi crucifixi regno subiecerunt. Est sane igitur, cur eam ob rem etiam beato Petro potissimum, Apostolorum Principi, homini Galilæo, ipsa Traiani columna dicaretur. Verum enimvero silentio res prætereunda non est, quæ maxime commemorabilis, diuino facta est plane consilio. Etenim sempiterni illi ecclesiæ Dei hostes, Nero, Domitianus, Diocletianus, Maximianus, Traianus, Gallienus, Decius, et reliqui

isti,

isti, qui rei Christianæ summam conuellere gladiatorio quodam animo studuerunt, nihil non moliti sunt, vt rerum gestarum gloriam illam inanem, quæ omnium malorum perniciosum seminarium est, ad diuturnitatem propagarent insanis illis substructionibus, cuiusmodi sunt theatra, amphitheatra, thermæ, circus, obelisci, mausolæa, arcus triumphales, columnæ, trophæa, et istiusmodi generis opera, quæ immensa, vel immani potius pecunia parantur, & conficiuntur. At prouidentia Dei omnipotentis, qui impiorum hominum conatus irritos facit, vsque adeo eorum monumenta dissipata, ac diruta, exturbataq. sunt, vt vestigia illorum aut nulla appareant, aut certe, si qua extant, sanctis Apostolis, Petro, Paulo, Andree, Ioanni, Thomæ, Bartholomæo, ceterisq. Apostolici ordinis, vel beatis martyribus, Stephano, Laurentio, Marcello, Sergio, Mauritio, alijsq. sanctis dedicata sint, et consecrata. Diuine igitur facit SIXTVS QVINTVS, æterna memoria dignissimus, vt quæ a ruina parietinisq. integra sunt, vindicet ad religiosum pietatis christianæ cultum: illiusq. veteris prophanæ pompæ loco sint ornamenta rerum diuinarum atque actionum, quæ pro Christi Iesu gloria, pro religione, operibus Euangelij fortiter, ac sancte susceptæ, et gestæ sunt. Hoc autem impensius quotidie, vel potius in dies singulos curat, atque efficit, quod omnium sapientissime intelligit, quos pro Christi fide misere varieq. cruciatos, aut in summa rerum humanarum despicientia vsu vitæ sanctæ exercitatos, spreuerat mundus pro nihiloq. putarat, eorum nomine voluisse Deum templa, delubraq. augustissima ac monumenta constitui ac consecrari, operibus Imperatorum, barbara immanitate oppugnantium, penitus excisis

excisis, quæ ingentia multorum operum ad omnem perpetuitatem extructa putabantur. Nullum hoc tempore Palatium Neronis, nullum Diocletiani, nullum Decij: nullus Neronis circus, nullus Alexandri, nullus Caracallæ: Thermæ Neronis dirutæ, thermæ Diocletiani pene excisæ, thermæ Decij disturbatæ ac reliquorum euersæ. At vero Petri beatissimi basilicæ, augusto opere erectæ, Pauli itidem ædesq. sacræ, et templa aliorum sanctorum sanctorumq. Dei. Atque in ijs quidem causis erigendæ beati Petri sacræ statuat, dedicandæq. Columnæ Traiani, ad illius vsum, atque ornatum, etsi illas sane iam multas attuli, quibus optimi pontificis et consilium significatum, et declarata est sapientia, qua ipse mirifice excellit: sunt tamen aliæ etiam complures, quas aliqua orationis vbertate explicare, non alienum putavi. Est enim hoc singulare ornamentum, quo urbem **SIXTVS QVINTVS** Pontifex ornauit, decorauit, et collustrauit: est beneficium clarissimum, quod, per se splendescens, etiam in tenebris elucet: est maximum suæ erga Romam pietatis pignus, quod vndique splendidissimum, nullis foribus obsordescere vnumquam potest. In summa igitur columna erigitur beati Petri imago. Hic multa spectantur, in quibus vera, et illa quidem iucundissima laus virtutum pontificis eminet: sed ea tacita relinquo, quoniam non ille profecto captat hominum plausus, sed consulit hominum salutem. Itaque narrando progrediar ad ea, in quibus cursus esse debet susceptæ inscriptionis meæ. Iam inde vsque a nascentis religionis nostræ initio beatum Petrum, cum in vrbe fuit, Romani Christiani veneratione magna coluerunt. Cum autem metuerent, ne Christianæ religionis hostis Nero, vehementer nimis

sce-

scelerati Simonis Magi casum dolens, ei necem inferret, id singularis amoris, quo homines affici solent, signum dederunt, vt illacrymantes omnes ab eo peterent, nè se tyranni, immanitate barbari, furoribus obijceret. Quanto autem, et quam pio venerationis officio illum capite inuerso cruci affixum, profecuti sint, annales, tabulæq. ecclesiasticæ loquuntur. Et vero vt in eorum animis fixa inhæreret memoria cum illius sancte factorum, tum cultus, quo venerarentur: iam inde fere primum institutum est, tum ipsius, et Pauli, tum in primis Christi Domini saluatoris imagines sacras pingi, quarum illi fuerunt religiosissimi cultores. Ad excitandam igitur veterem pietatem, ab Apostolicis vsque temporibus deriuatam, quam crucis Christi, et ecclesiæ catholicæ Romanæ hostes Iudæi, Samaritani, Mahumetani, atque hæretici manifeste oppugnant, voluit **SIXTVS QVINTVS**, magnis sapientiæ opibus affluens, impese id curare, vt in foro tam celebri, quemadmodum mox cõmemorabo, supra eximiam, excelsumq. Traiani Columnam, et illam quidem pijs precibus rite ex ecclesiæ præscripto expiatam, sacra beati Petri effigies collocaretur. Hæc ipsa per se loquitur: et tamquam de loco sublimi omnes instruit ad cultum, quem sacris imaginibus pie tribui docuerunt sacrarum litterarum monumenta, sanctorum Pontificum, Gregorij in primis, Adriani, aliorumq. instituta, œcumenicarum synodorum decreta, Patrum cum latinorû, tum græcorum documenta, et ecclesiæ denique vniuersæ cõsensus summus, diuinis virtutibus, Spiritu sancto magistro, connexus. Et quoniam perspicue manifestum est, rerum gestarû memoriã ex imaginum inspectione etiam renouari, eamq. ob rem Apostolicis traditionibus maiores docuerunt,

vbique

vbique crucis signum exprimi, vt Christi Domini passionis memores semper essemus: ideo iustissima quoque ratione, in omnium oculis posita est illa beati Petri imago, plena pietatis, et eminens effigies virtutum Apostolicarum. Hic cernamus licet pontificis diuinam eximiamque sapientiam: qui quasi in vno hoc publico, tamquam in foro amplissimo, conspectu collocauit tam magnam, tamque præclaram rerum supellectilem, quas diuinitus gestas, sempiterna gloria celebratas, et ad posteritatem monumentis proditas, sæpenumero grata piaque memoria omnes profequi debemus. Hic porro quidem cælum et terra, quasi gaudio gestiens, intueri videtur magnum vrbis Romæ decus, egregiumque ornamentum. Hic omnes, quicumque in omni ætate conuenient, inspecta effigie, ita præclare loco excelso constituta, pie beatum Petrum colendo ac venerando, sese in omnes partes diuinarum eius virtutum recordatione excitabunt, cum ad religionem, tum ad laudum, quibus ille affluit, cumulum. Quid Petro maius? inquit Chrysostomus. En hic Petrus, cuius imago sancta spectatur, Apostolus a Christo Domino honoratus, primus Filij Dei confessor, Dei Vicarius, Apostolorum princeps, dux et antesignanus, ecclesiæ vniuersæ rector et gubernator, orthodoxæ fidei magister ac doctor, cælestis regni ianitor, in terreno iudicio iudex cæli. Is est, qui regibus potentior, gentes immanitate barbaras superauit: qui, philosophis sapientior, eorum doctrinas euertit: qui oratoribus eloquentior, Iudæorum senatum, et populi multitudinem conturbauit: qui impiarum gentium motus compressit, nationes sanguine cædeque hominum pastas, furore præcipites, ad Christianam disciplinam erudiuit: qui animos, perturbationibus

effe-

effervescentes sedauit: qui terram omnem, mareque iustrando, sub Christi regnum terrarum orbem subiunxit: et vero omnes candida veste, nempe baptismo, induit, qui et a lege, et a gratia nudi erant. Romam autem profectus, pietatis Christianæ, diuinarumque virtutum semina iecit, scelerum fibras conuulsit: ecclesiæque catholicæ fundamenta firmissima posuit: ac Simonem Magum, temere atque adeo impie exultantem, non modo coercuit, sed expugnauit omnino. In crucem autem pro Christi gloria actus, cum orbi terrarum insignem eximiamque operam nauasset, urbem Romam martyrio suo consecrauit: nec vero in ipso crucis supplicio destitit, oues sibi commissas multis verbis Christo Domino commendare. Iam uero demum cognitæ sunt causæ, et rationes, quamobrem tam pie, tam religiose, et sapienter SIXTVS QVINTVS Pontifex, præclarissimum trophæum beatissimo Petro dedicari voluit. Verum quo illustriores illæ quidem sint: Leonem Magnum, æternæ memoriæ Pontificem, omni eloquentiæ vbertate ita dicentem in medium proferimus. Cum duodecim Apostoli, accepta per Spiritum sanctum locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus, suscepissent: beatissimus Petrus, princeps Apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur imperij: vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac vrbe non essent, aut quæ vsquam gentes ignorarent, quæ Roma didicisset? Hic conculcandæ philosophiæ opiniones, hic dissoluendæ erant terrenæ sapientiæ vanitates: hic confutandi dæmonum cultus, hic omnium sacrilegiorum impietas de-

D struenda

struenda, vbi diligentissima superstitione habebatur collectum, quidquid vniquam fuerat vanis erroribus institutum. Ad hanc ergo urbem tu, beatissime Apostole Petre, venire non metuis, et conforte gloriæ tuæ Paulo Apostolo, aliarum adhuc ecclesiarum ordinationibus occupato, siluam istam frementium bestiarum, et turbulentissimæ profunditatis oceanum, constantior, quàm cum supra mare gradereris, ingrederis. Nec mundi Dominam times Romam, qui in Cayphæ domo expaueras sacerdotis ancillam. Numquid autem iudicio Pilati, aut sæuitia, Iudæorum minor erat, vel in Claudio potestas, vel in Nerone crudelitas? Vincebat ergo materiam formidinis, vis amoris, nec æstimabas terrori cedendum, dum horum salutis consulis, quos susceperas alendos. Hunc ergo intrepidæ charitatis affectum iam tunc profecto concepimus, quando professio tui amoris in Dominum ternæ interrogationis est solidata mysterio. Nec aliud ab hac mentis tuæ intentione quæsitum est, quàm vt pascendis, quem diligeres, ouibus cibum, quo ipse eras opimatus, impenderes. Augebant quoque fiduciam tuam tot signa miraculorum, tot dona charissimatum, atque experiméta virtutum. Iam populus, qui ex circumcissione crediderant, erudieras: iam Antiochenam ecclesiam, vbi primum christiani nominis dignitas est orta, fundaueras. Iam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, atque Bithyniam, legibus Euangelicæ prædicationis impleueras: nec aut dubius de prouectu operis, aut de spatio tuæ ignarus ætatis, trophæum crucis Christi Romanis arcibus inferebas. Atque hæc quidem Pontifex Leo sanctissimus: qui eloquentiæ, ac doctrinæ opibus circumfluens, copiosius ac luculentius, quàm ego explicare vilo modo possum, dixit, vel potius

ob ocu-

ob oculos posuit apostolicos illos beatissimi Petri labores, pro euangelij propagatione cum alibi multis locis, tum Romæ præsertim susceptos: vnde, tamquam e capite, in omnes terrarum partes longe lateq. disseminanda erat christiana religio. Ex quibus sane laboribus, crucis trophæo illustratis, longe amplissimam gratiæ, dignitatis, splendoris, et gloriæ, excellentiâ in ipsam urbem redundasse, nemo plane est, quin intelligat. Immo vero vnus omnium sensus est, vnaq. consensus, illam apostolicis vigilijs ac studijs diuina euangelij luce perfusam, atque illustratam, fideiq. firmamento munitam, vsque adeo omnibus amplificationibus esse auctâ, vt nihil ferme possit accedere ad eius cumulû. Opes enim, quas consecuta est, diuinæ illæ quidem sunt, ac sempiternæ, quæ alio loco pluribus scribentur. Et vero, si olim multis aucta victorijs, idem Leo inquit, ius imperij terra mariq. protulit: longe tamen minus est, quod ei bellicis laboribus in ditionem subiunctum est, quàm sane illud, quod pax christiana eidem peperit, atque adiûxit. Imperij Romani limites certi iam præstituti sunt: at nullus progrediendi terminus, in propagatione euangelij, quæ ex Ecclesia Romana in omnem est partem olim deriuata. Id sigillatim recēdere, longum esset nimis: hoc plane cum significatû sit illis prophetæ verbis: In omnem terram exiuit sonus eorû: tum plane declarant, quicumque Apostolorum Petri et Pauli itinera scribunt. Sunt præfecturæ, sunt coloniæ, sunt municipia, sunt prouinciæ, quæ Imperio Romano subiectæ illius iure regebantur: illæq. ipsæ, Christi fidem amplexæ, apostolicis legibus paruerunt. At plane innumeræ gentes, et nationes, ab illius ditione auersæ, ad capescendâ clarissimâ ecclesiæ catholicæ disciplinâ, quotidie magis atque magis vbiq. apostolicis

D 2 prædi-

prædicationibus collucentem, accefferunt. Id omne, quod ex Theodoriti libris paulo ante narratum est, facile intelligi potest. Verum alia etiam beneficia, et munera sunt, quæ beati Petri meritis vrbs accepit. Nolo iam hoc loco enarrare vastitates, quas ipsi vrbi, eius terris, agris teterrimi hostes in tanta afflictissimorum temporum varietate, ferro, flamma, incendio inferre conati sunt. At inuicta vallata præsidio beatissimi Petri, ab omni discrimine incolumis permansit. Sæpe autem a seditionibus, dissidijs domesticis, bellis intestinis insidiosis, et illis quidem aliquando post hominum memoriam crudelissimis, cuius tandem ope liberata est? Apostolico patrocinio cælesti. Passim labuntur gentes, concidunt nationes, in tenebrasq. ruunt regiones et regna: at diuinitus Roma in luce versatur, apostolico munita firmamento. Ab omni gloria illa felix, opibus beata, et donorum etiam cælestium vbertate, copijsq. florens est: id omne a Dei benignitate est, precibus ac meritis Apostolicis. Nullum denique ornamentum, nullum publicum commodum, nihil aliquo dignitatis splendore insigne, in florentissimo illius statu apparet, quod diuinitus apostolico beneficio non extet. Beatis igitur Apostolis, Petro et Paulo, SIXTVS QVINTVS, pietate, religione, rationibusq. præclaris adductus, columnas, tamquam insignia beneficiorum monumenta, quæ vrbs ab illis accepit, iure optimo dedicari voluit. Est Roma profecto quidem mirabilis, magnitudine, antiquitate, pulchritudine, multitudine, imperij amplitudine, diuitiarum copijs, rerum domi forisq. gestarum gloria: at ego, inquit, ille, aureum orationis flumen fundens Chrysostomus, eam admiror non propter vim, copiamq. auri, non

pro-

propter immensa illa ædificia, theatra, amphitheatra, orchestras, mausolæa, thermas, pontes, circos maximos, agonales, aquæductus, neque propter columnas, neque propter vllam præterea aliam rem, sed propter illas columnas Ecclesiæ, Petrum, et Paulum: quorum gloria & laudibus facta est illa certe insignior, quàm rebus alijs omnibus: et, tamquam corpus magnum habet duos oculos illustres, nempe horum duorum sanctorum Apostolorum corpora. Non ita cælum splendescit, cum sol radios emittit, vt vrbs Roma, vbique terrarum illa duo lumina effundens. Quare maximis in beneficijs, quæ SIXTVS QVINTVS Pontifex benignitate præstans, quotidie Romam ornat, atque auget, hoc etiam ponendum est, quòd multis etiam nominibus maxime illustre videtur. Vnde enim vrbs admirabilitatem excitat sui, eos non subter esse voluit, sed supra excelsas columnas. Quam in significationem de beato Petro illud quadrat, quod in Deuteronomio scriptum est: Constituit te Dominus in caput, et eris semper super, et non subter. Princeps ergo Apostolorum, de Ecclesia catholica Romana diuine egregieq. meritis, vt mox dixi, Petrus Apostolus est: cuius sacra effigies constituitur a Pontifice, et a SIXTO QVINTO Pontifice, supra summam columnam, columnam autem non cuiuscumque, sed Traiani Augusti Cæsaris, neque quouis loco, sed in foro eiusdem, quod amplitudine, ornatuq. in florenti imperij statu celeberrimum fuit. Pie, religiose, sapienter, recteq. factum optimo cuique videtur, pontifici gloriosum, Clero populoq. Romano gratissimum, exteris nationibus iucundissimum, aspectu augustissimum, pietatis officio religiose debitum summo Apostolo: eamq. ob rem ad omnem memoriam insigne, nulla vnquam

vinquam ætas de eo conticescet. Erit enim, atque adeo est commemorandum multis causis, quas proxime summam breuiq. dixi. Sixtus hoc opus fecit, nempe is pontifex, qui virtute, iustitia, æquitate, integritate, rerum diuinarum, et humanarum scientia, eruditione, sapientia, vsuq. præstans, pius, religiosus, sanctus, in omnes benignus, erga Romam beneficentissimus vsque adeo fuit, ut nemo multis iam annis pontificum, aliqua bene gestæ ecclesiæ laude insignium sit, cuius maiora, et præclariora in publicum vrbis ornamentum, decus, commodum, vtilitatemq. extent officia, ac monumeta. Ad opus autem, quod impense curauit, constanterq. magna cum pij gratissimiq. animi testificatione absoluit, Columnam Traiani delegit. Est ea columna, cochlidis structura, pario lapide incrustata, omni artificioso opere, et rerum a Traiano gestarum imaginibus quàm ornatissima, ijs præsertim, quibus bellum Dacicum exprimitur. Apparent in ea, atque eminent formæ egregiæ munitionum, propugnaculorum, pontium, nauium, ac reliquæ militaris suppellectilis, bellicorumq. instrumentorum, quibus bellum confecit. Varia etiam opera extant expressa militum, ædificantium, lignantium, castra metantium, fossas agentium, equos adaquantium, trophæa ferentium: species item, formæq. thoracum, galearum, clypeorum, scutorum, zonarum, lituorum, pugionum, pilorum, gladiatorum, pharetrarum, aliorumq. armorum. Miro igitur artificio cælata, mirabilem præ se fert aspectum sui. Altitudine extat palmorum centum et sexaginta octo: cui altitudini SIXTVS QVINTVS accessionem fieri voluit palmorum nouem, quibus et ipsi columnæ apex, et beati Petri statuæ basis decore adderetur: habet intus centum et octuaginta quinque

quinque gradus, quibus ad summum fastigium ascenditur: fenestellas quadraginta, quibus lumen excipit: et vero olim habuit in excelso culmine pilam auratam, in qua reconditi erant cineres Traiani. En mirandum columnæ opus, adhæc vsquè tempora diuinitus reseruatam, in quo summo SIXTVS QVINTVS post tot ætatum sæcla, sacram beati Petri effigiem eximiam collocaret. Est porro hæc ipsa effigies ænea: ex æris pondo constans tredecim millibus et quingentis: alta palmis decem et octo, ac dimidio. Habet in manu dextera claues, in sinistra librum: hic cælestem doctrinam, quam Apostolorum princeps prædicauit, canonicasq. epistolas, quas scripsit: illæ potestatem summam, sibi diuinitus traditam, ostendunt. Res igitur plena mysterij. Sed iam est, cur spectetur forum, vbi columna extat, quod miræ industriæ laude fuit olim extractum. Traiani iussu Apollodorus nobilis architectus illud, intra Neruæ fori, Capitolij, et collis Quirinalis fines ædificauit, atque exornauit mirifice. Erat fori tectum æneum: sub quo intus equorum simulachra, et signa militaria aurata, ordine disposita, vndique cernebantur: effigies item collocatæ eorum, qui bene de republica meriti essent. Eius ornatus, omnium splendidissimus, fuit arcus triumphalis, aliaq. multa, ad Traiani laudes insignia. Eius autem porticus, amplissimis excelsisq. columnis, ac magnis epistylijs imposita, vix dici potest, quantâ spectantibus excitaret admirationem: eoq. maiorem, quòd summorum virorum statuas, opere artificioso pulcherrimas, Alexander Seuerus illuc transtulit ob gloriam Traiani: cuius item equus præaltus, columnis impositus, in media porticu extabat: at in medio foro columna cochlidis, quam mox adumbraui. Sed quod præterire non libet, cum

cum ad rei christianæ vel propagandæ, vel exornandæ significationem pertineat, fuit in eodem foro edictū aliquando propositum, quo christianos pœnarum crudelitate liberari, atque eximi iussum est, eorumq. delatores in ignem viuos conijci: illud vero in primis cautum, vt religionis nomine ne in ius vocarentur. Iam apparet fori illius species, et forma: quæ aspectu iam nunc longe pulcherrima est, cum oculis pia populi christiani veneratione cernatur, non Traiani simulachrum inane, fusile, impuræq. superstitionis signum, sed sacra beatissimi Petri effigies, solida veraq. imago apostolicæ pietatis, exemplar catholicæ fidei, ac lumen diuinarum virtutum. Non triumphalis arcus Traiani extat, qui armorum vi paucas nationes superauit: sed Petri, qui nationes longe plurimas, peneq. totum orbem euangelij pace Christo Domino adiunxit: non arcus Traiani, qui populos victos nusquam adduxit, vt legibus Romanis viuerent: sed Petri, qui omnibus quibuscumque euangelij lumen attulit, etiam barbaris, auctor maximus fuit, vt euangelij præcepta institutaq. exequerentur. Non denique arcus Traiani, qui ab inuictis Christianæ fidei heroibus, ac propugnatoribus, sæpenumero victus est. An non de eo victoriam tulerunt fortissimi duces Ecclesiæ Dei, Clemens, Anacletus, Euaristus, summi Pontifices? an non Ignatius sanctus, Antiochiæ Episcopus? an non Romæ item via salaria ducenti sexaginta duo martyres? an non via Tiburtina septem fratres? an non Rauennæ, Valentinus, Vitalis, Agricola? an non vbique terrarum, cum nostros oppugnauit? At Petrus beatissimus, isq. summus rei omnis christianæ antesignanus, non modo vniquam superatus non est, sed vbique hostium immanium victor, præfer-

tim

tim Herodis Hierosolymæ, Romæq. Simonis Magi, et Neronis: de quo demum triumphum tulit, in quo gloriosissime triumphat ecclesia sancta Dei. Iure igitur ei debetur Columna, eaq. maxime in ipso Traiani foro: vbi non alijs, nisi summis viris, de republica optime meritis, ob egregia facta ponebatur effigies. Nemo, vt alias dixi ex Chrystostomi sententia, maior Petro: cuius pugnæ, dimicationes, et actiones, amplæ illæ quidem sunt, diuinæ, atque immortales. Sed est præterea, cur principis Ecclesiæ statua eodem in foro constituatur, vbi de christianis non temere accusandis, neque acerbe puniendis edicto, quod iam dixi, publice promulgato, tum primum cœptum est, quasi sustolli signum spei victoriæ christianæ. Næ ego quidem possum alias multas afferre, huiusce rei non contemnendas rationes, sed iam locus est dicendi de Traiano. Is, homo Hispanus, Italicæ natus, a Nerua, ex senatus, populiq. Romani voluntate, imperator electus, imperij gubernacula tenuit egregia cum laude maximarum virtutum. Etsi vero aliquando christianos oppugnauit: id fecisse putatur senatus impulsu, cum timeret, ne eorum multitudo vim inferret imperio. Sed, vt plerisque placet, oppugnationis huiusce dolore affectus, mutato consilio, aliquid remisit de seueritate edictorum. Fuit autem ijs moribus, vt omnibus æqualem se præbuerit, neminem læserit, hostibus benignitatem, ac beneuolentiam nauauerit, bonos honoribus ornarit, pauperes aluerit, ciuitatibus, inopia laborantibus, ius immunitatū tribuerit, nihil denique vniquam in omni vita gesserit, ac ne cogitarit quidem, quod ad publicam omnium utilitatem non redūdaret. Ijs igitur ornamentis excultus, optimos principes non modo imperij propagatione, re-

E rumq.

rumq. gestarum laude, sed vitæ probitate, omniq. virtute longe superavit, ita vero vt vsque ad Iustiniani tempora, cum Imperator crearetur, sit semper acclamatum: Augusto felicior, Traiano melior. Neque est, cur hoc loco narrem, quod a Damasceno scriptum est, atque a sancto Thoma etiam probatum, consentientibus quoque multis theologiæ scientiæ præstantissimis viris, Traiani animam e gehennæ cruciatibus liberatâ esse precibus pontificis beatissimi, Gregorij Magni: id ego vtique relinquo iudicio sanctæ matris Ecclesiæ, cum qua nullo modo errare, sed vere sentire omnino possum. Illud sane tantum iam breui dicam, in tam magna tamque excellenti maximarum virtutum copia, quarum exempla clarissima in posterum Traianus Principibus ad imitationem reliquit, debere omnes multum Hispaniæ, quæ illum peperit: sed longe plurimum eidem eo nomine gratulari, quod necessario hoc reip. Christianæ tempore Philippum habet Regem, Regemq. maximum, non solum regnorum multitudine, et amplitudine, rerumq. gestarum gloria, sed fidei catholicæ studio maxime accensum, pietatis, religionis, optimarumq. rerum opibus circumfluentem, ac longe multis partibus eo superiorem: cum præsertim ille, a Christiana religione auersus, ecclesiam infensissime diuerxarit, hic vere christianus catholicusq. Rex pro illa acerrime terra mari dimicet ac prælietur summo regio conatu. Verum vt ad narrationem, vnde paululum digressus sum, redeam, illud diuine factum est, vt sacra beati Petri effigies cum in foro, tum supra columnam, et Traiani columnam potissimû collocaretur. Qua in re non obscura est, sed maxime etiam perspicua non solû impensa cura, sed sapiëntia summa Sixti V. Pont. Opt. Max. qui in consilio

eximio, ac diuino, quod tam multis, iustissimisq. rationibus illum suscepisse dixi, tum fori, et columnæ delictum, tum eius, cui illa olim erecta erat, rationem habuit, nempe Traiani, qui in Imperatorum Ethnicorum tenebris præluxit ceteris quodam bonitatis splendore. Reigitur ita præclara deliberata, et opere demum beati Petri imaginis confecto, Pontifex certum diem statuit, quo et columna dedicetur, et ipsa imago in illius fastigio constituatur. Is dies fuit i v. Kalendas Decembris, nempe sabbatum: quo die de Simone Mago beatum Petrum victoriam consecutum esse, libri rituales veteres loquuntur. Quàm apposite, quàm recte, atque ex ordine omnia Pontificis consilio? Itaque eo ipso die apparatus omnibus, quæ ad sollempnis actionis vsum, atque ornatum adhibentur, columna, quam, tot ætatum sæclis prophanæ pompe erectam, cinerumq. Traiani sepulchro impura superstitione addictam, ab omni impuritate sancte expiari oportuit, pijs religiosisque precibus expiata, ex instituto ecclesiæ dedicatur, et effigies beati Petri Apostolorum principis, rite item benedicatur precatione solemni: sicq. sacra sustollitur miro artificio in columnæ fastigium: in quo ita constituta est, tamquam Romæ custos, inde in Vaticanum spectet, vbi augustissima illius basilica cernitur. Est vero collocata, cõstitutaq. in regione Montium: quæ vrbis regio multis partibus nobilis est, multis item ædificijs, in quibus proximæ sunt sacræ ædes beatæ Mariæ virginis, quam de Laureto dicunt. Sed ea est erga beatum Petrum pietas SIXTI QUINTI Pont. cultusq. singularis, vt loci ambitum, ac situm, vbi illius statuam collocari voluit, non solum amplificaturus sit, sed ornaturus præclarissimis operibus. At vero demum vix narrari potest,

quàm magnus ad solemnem celebritatem cleri, populiq; concursus, quàm summa omnium lætitia, et gratulatio publica, non solum iucundissimo cunctorum, qui aderant, vultu, et verborum applausibus pijs significata, sed declarata etiam intime gaudentium lacrymis, et absentium demonstrata quoque sermonibus, qui publice, priuatimq; in regionibus, in vicis, in plateis, etiam in ipsis tabernis diuersorijis crebri sunt de eximio hoc, diuinoq; SIXTI QVINTI pontificis opere: in cuius inspectione denique tota vrbs triumphat, et completa maximis tanti tamq; sacri spectaculi voluptatibus, omni gaudio redundans, præ hilaritate immensa gestire videtur. Idq; iure, ac meritissimo, cum ornamentum proprium habeat, excelsò loco collocatum, in quo splendent cetera omnia ornamenta, quæ iam cõmemorauì. Est hoc sane munus, ac donum SIXTI QVINTI Pontificis: est hoc plane decus Romæ perpetuum. Id, atque alia multa beneficia cum in ipsam urbem, tum in Ecclesiam vniuersam ipse iam contulit: longe autem plura cogitat, meditatatur ac parat. Quamobrem tum assidua oratione, tũ alijs pietatis officijs illud a Deo precandum est, vt beneficentissimo Pontifici optimoq; vitæ diuturnitatem tribuat. Ita enim cuncti sperare possunt ac debent, vt, cum is ad optima quæque sit plane diuino spiritu inflammatus, non modo vrbs Roma collustretur luminibus ornatus sui: sed Ecclesiæ vniuersæ nauis, multos abhinc annos fluctibus agitata, eo diu gubernante, ad pristina tranquillitatis portum perueniat. Id a tanto Pontifice expectant boni omnes, cum duo in primis agat, quæ perficere contendit, vnum, vt optimus ille bene gerendæ ecclesiæ cursus omnis ad religionem sanctitatemq;

vitæ

vitæ dirigatur: alterum, vt Roma, a se sacris ædificijs, sacrisq; monumentis aucta, atque ornata, etiam possimum virtutum exemplis præluceat. Diuina hæc, atque immortalia SIXTI QVINTI Pontificis beneficia, quæ plurima non modo deinceps certa in spe omnium sunt, sed iam in præsentì, ob oculos posita, cernuntur, nemo quisquam est, quin suspiciat, atque admiretur: ac præterea qui virtute doctrinaq; pollent, neruos industriæ suæ eò contendunt, vt illa, vno omnium ore laudata, digne ac merentur, præclarissima quaque scribendi ratione concelebrent. Nec vero ego pro ingenij mei tenuitate id facere vnquam desinam, cum hoc iam iam videam fore, vt posteri non modo recordatione sed aspectu ipso excitati, obstupescant tantarum illius rerum magnitudine. Illud interea Deum omnipotentem supplex continenter oro, vt beati Petri, Apostolorũ principis, ad cuius honorem sacra effigies in Traiani columna pie erecta est, precibus ac meritis, sanctam sedem Apostolicam, columen atque firmamentum veritatis, tueatur, et sanctissimum D.N. SIXTVM QVINTVM diutissime nobis saluum, et incolumem conseruet ad vniuersæ Ecclesiæ incolumitatem et salutem.

L A V S D E O.

F I N I S.

O R D O

ORDO DEDICATIONIS

COLVMNÆ COCHLIDIS

Traiani, Cæsaris Augusti

IN HONOREM SANCTI PETRI

et benedictionis sollempnis

Imaginis æneæ eiusdem Apostolorum Principis
in columnæ fastigio erectæ.

EPISCOPVS, *Missa sollempniter celebrata in ecclesia S. Mariae de Laureto, sita Roma in regione Montium prope Traiani columnam, indutus Pluuiiali albo, stans ante altare sine mitra, inchoauit antiphonam sequentem:*

Tu es Pastor ouium. *Quam cantores prosequuti sunt vsque in finem.*

Inde inchoato per eosdem psalmo, Cæli enarrant, directa est processio ad columnam versus, ubi erat eiusdem beati Petri statua ænea. Quo cum peruentum est, Episcopus stans absque mitra, conuersus ad imaginem, & habens ante se crucem, dixit versiculos, & orationem, ut in Pontificali de benedictione nouarum imaginum, Omnipotens sempiterne Deus, qui sanctorum tuorum effigies, &c.

Qua oratione absoluta, aspersit imaginem aqua benedicta, deinde thure adoleuit: postea sine mitra processit ad columnam, que prius Paganorum vsui addicta erat, exorcizandam hoc ordine.

Primo deponit mitram, tum incæpit antiphonam sequentem:

Cadent a latere tuo mille:

Quam cantores sunt prosequuti: eaq. completa, inchoarunt psalmum, Qui habitat &c.

Quo finito, & repetita antiphona, Episcopus stans cum mitra prope columnam, insufflauit eam ter dicens:

Exsufflo te, omnis legio sathanæ, in nomine Patris, et Filij, et Spiritus sancti. Amen.

Deinde.

Exorcizo te creatura lapidis: in nomine Dei & Patris omnipotentis, et in nomine Iesu & Christi filij eius Domini nostri, et in virtute Spiritus & sancti, ut fias columna exorcizata ad sustinendam sacram imaginem beati Petri Apostolorum Principis, careasq. omni gentilitatis immunditia, omniq. impugnationis spiritualis nequitia. Per eundem Dominum nostrum, Iesum

Iesum Christum, qui venturus est iudicare viuos, & mortuos, sæculum per ignem. R. Amen.

Deinde deposita mitra dicit:

Ÿ. Domine exaudi orationem meam

R. Et clamor meus ad te veniat

Ÿ. Dominus vobiscum

R. Et cum spiritu tuo

Oremus

Domine Iesu Christe, fili Dei viui, qui es lapis angularis de monte sine manibus excisus, lapides huius columnæ, in honorem sacrae imaginis beati Petri Apostolorum Principis deputatæ, ab omni inquinamento purifica, purificatosq. conserua. Qui cum Deo patre, et Spiritu sancto viuis, et regnas in sæcula seculorum. Amen.

Deinde, accepta mitra, aspersit ter cum hysopo columnam circumcirca, primo & secundo a dextera eius, tertio a sinistra, aspergens primo partem superiorem, mox inferiorem, tertio mediam: tum demum in singulis eius lateribus cultro fecit signum crucis, dicens:

In nomine Patris & et filij & et spiritus & sancti.

Quo facto, iterum deposita mitra, dicit orationem sequentem:

Supplices tibi, Domine, preces effundimus, ut columnæ huius materiam, Paganorum vsui olim addictam, tuæ benedictionis, & sanctificationis vberrate dotari præcipias. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Deinde cantores canunt hymnum: Iam bone Pastor Petre. Quo finito Episcopus adhuc stans, deposita mitra, cantat versiculos sequentes.

Ÿ. Constituit te Dominus in caput, et eris semper supra.

R. Ita erit, ita fiat, sic te Domine rogamus.

Ÿ. Princeps fratrum, firmamentum gentis, stabilimentum Populi.

R. Ita credimus, ita speramus.

Ÿ. Felix Roma, quæ Apostolorum Principis Petri purpurata es pretioso sanguine.

R. Ita est, sic credimus: ideo gratias agamus Deo.

Ÿ. Principem te constituit Dominus, et clauis regni cælorum tradidit tibi.

R. Hoc fatemur, idem confiteantur omnes populi.

Ÿ. Surge Petre, indue te vestimentis, & accipe fortitudinem.

R. Ad saluandas gentes in misericordia.

Ÿ. Tu es

℣. Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.

℞. Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus. *Oratio I.*

Deus, qui beato Petro Apostolo tuo collatis clauibus regni cælestis animas ligandi, atque soluendi Pontificium tradidisti: concede, vt intercessionis eius auxilio, a peccatorum nostrorum nexibus liberemur.

Oratio I. I.

Omnipotens sempiterne Deus, qui beato Petro, Apostolo tuo, victoriam de Simone mago tribuisti, tantaq. cum virtute roborasti, vt umbra sanaret infirmos, verbo suscitaret mortuos, aspectu, culpæ obnoxios mori cogeret, spiritusq. immundos vbique eijceret: concede, quæsumus, vt illius quoque patrocinio, ecclesia catholica perpetuo defensa, hostes superet nominis tui, atque inuicta semper custodiatur.

Oratio I. I. I.

Præsta quæsumus omnipotēs Deus, vt sicut per sacram beati Petri sedem, dissolutis terrenæ sapientiæ vanitatibus, eictisq. dæmonum cultibus, urbem hanc caput orbis effici, ac latius tua religione, quàm dominatione terrena præsidere voluisti: ita nullis eam permittas perturbationibus concuti, quam in apostolica confessionis petra solidasti. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.

Deinde thurificata ter imagine. Episcopus intonat hymnum. Te Deum laudamus. Quem Cantores prosequuti sunt. Et accepta mitra reuersus est ad ecclesiam eodem ordine: ubi hymno finito, & per duos cantores cantato ℣. Saluos fac seruos tuos, et ℞. Domine Deus sperantes in te, cantauit ante Altare Orationem, vt infra:

Ecclesiæ tuæ quæsumus Domine. Et duo cantores finita dicta oratione dixerunt.

℣. Exaudiat nos Dominus.

℞. Et custodiat nos semper.

Demum sunt publicata Indulgentiæ. 25. annorum per Diaconum. sicq. re sollemniter peracta, omnes recesserunt in pace.

F I N I S.